

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**P.Terentij sex: || quae extant: Comoediae. An= || dria.
Eunuch[us]. Heautontimo= || rumenos. Adelphi. Ecyra. ||
Phormio. || ... [qui]= || b[us] erudita Philippi Mele Brettani
p̃posita est epi || stola ... || ...**

Terentius Afer, Publius

Lipsiae, 1519

Actvs secvndvs

[urn:nbn:de:bsz:31-114211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114211)

ACTVS SECVNDVS FO. XXVI.

Et is hodie venturum ad me constituit domum.

Concedam hinc intro, atq; expectabo dum ueniat.

ACTVS SECVNDVS.

PHAEDRIA. PARMENO.

COlonarii, Senarii, & Septenarii, partim Trochaici.

Ac ita ut iussi, deducā isti. Par. Faciā. Ph. At diligēter. P.

Fier. Ph. at mature. Pa. fiet. Ph. Satin hoc mandatum est

Ah rogare quasi difficile sit. utinam (tibi & Par.

Tam aliquid inuenire facile possis Phædria,

Quā hoc peribit. Phæ. Ego quoq; una pereō, qđ mihi est carius.

Ne istuc tam iniquo patiare animo. Par. Minime, quin

Effectum dabo, sed nunquid aliud imperas? Phæ.

Munus nostrū ornato uerbis quoad poteris, &

Illum æmulum quoad poteris ab eo pellito. Par.

Memini, tamen nullus moncas. Phæ. Ego rus ibo. Atq; ibi mane

bo. Par. (firmare &

Cæso. Phæ. Sed heus tu. Par. Quid uis? Phæ. Censeri posse me ob

Perpeti ne redeam interea? Par. Te nec non hercle arbitror.

Nam aut iam reuertere, aut mox noctu te adiget horum insom-

Opus faciā ut defatiger ulq; igratus ut dormiā. Par. (nia. Phæ.

Vigilabis lassus, hoc pl9 facies. Phæ. abi sis, nihil dicis Parmeno.

Eiiciunda hercle hæc est mollicies animi, nimis mihi indulgeo.

Tandē non ego illa caream, si sit opus, uel totū tridū? Par. Hui

Vniuersum triduum? unde quid agas. Phæ. Stat sententia. Par.

Dil boni quid hoc morbi est? adeo homines immutarier

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc nemo fuit.

Minus ineptus, magis seuerus quisq; nec magis continens.

F II

*My xocuit
p ueniat*

*Amatores et multiloquos
et pauloquos esse rursus
her scia dicit.*

*Supra maximam amato
et hoc loco uidentur
qui diligentes curat et
dona amicos parat
illorum profectur.*

*Die omi et hanc omi
simul respiciunt et
pauca qđ labore uinc
sunt p'p'.*

*Nullus pro ad uisus
est in hanc
Nullus dicitur, et no
plantis in triduo Nil
ins cadat.*

*Latro h' s' d'
de infimo
N' magis no sua
fronte h'at. Quia que
ultra respiciunt p'ata
sunt, que a p'ulide re
f'itibus uis p'at, ex
funditus ut p'romu' m'
p'ata s'nt.*

*Quodam t'p' quid
unqui dicitur eum u'
dicit quod et amica
nauis est repetit
repat.*

*Quia est aduersione qđ
gradentibus magna.
Sperantibus h'c lecto
Terribil' laboris magis
fuisse Nemo hoc p'ueri*

Phæ.

Phæ.

Phæ.

Phæ.

Phæ.

interuenit de improbo deprehendens ut ipse loquitur

Sed quis hic est qui huc pergit? at at, hic quidem est Parasitus Gnato
Militis, ducit secum una virginem huic dono, pape
Facie honesta. mirum, nego me turpiter hodie hic dabo
Cum meo detrepto hoc Eunuchus. hac superat ipsam Thaidem.

fructu ad parasitum
fructu cuius fructus
uice uenientem
parasitum est ad
mem eunuchum
dicit quoniam
grate familie fuerit
abundantia summa
dubium est
In hac sententia
parasitum est ad
dicit quoniam
grate familie fuerit
abundantia summa
dubium est
In hac sententia
parasitum est ad
dicit quoniam
grate familie fuerit
abundantia summa
dubium est

GNATO. PARASITVS PARMENO.

Octonarii, Septenarii, ac Senarii Trochaici,
II immortales, homini homo quod pitar et stulto intelleges
Quid interest hoc adeo ex hac re uenit in mente mihi
Conueni hodie aduenies quedam mei loci hic atque ordinis
Homine haud impurum, itidem patria qui abliguerat bona.

Video sentum, squallidum, agrum, panis annisq; oblitum,
Quid istuc ornastis inquit quoniam miser quod habui perdidit. hem
Quo redactus sum et omnes noti mei atque amici delerunt.
Hic ego illum contempsi praeter me, quod homo inquit ignauissime
Itan parasti te, ut spes nulla reliqua in te esset tibi?

Simul consilium cum re amisisti. uiden me ex eodem ortum loco,
Qui color et nitor et uestitus? quae habitudo est corporis?
Omnia habeo, neque quicquam habeo. nihil cum est, nihil desit tamen.

At ego infelix, neque ridiculus esse, neque plagas pati
Possum, quid tu his rebus credis heri? TOTA erras uia.
O iam isti fuit generi quondam quaestus apud saeculum prius.

Hoc nouum est aucupium. ego adeo hanc primus inueni uitam.
Est genus hominum, qui esse primos se omnium uolunt,
Nec sunt, hos confector, hinc ego non paro me ut rideant,

Sed his ultro arrideo, & eorum ingenia admiror simul.
Quicquid dicunt, laudo. id rursus si negant, laudo id quoque.
Negat quis, nego. ait, aio. postremo imperavi egomet mihi

Omnia a
Scitu here
Dum ha
Concurr
Cogni, Fa
Quibus &
Salutar,
Ue abi mi
Erum faci
Nisibi lacer
Tanquam
Vocabula
Vien ocu
Ad Thaid
Sed Parm
Rudis le
Nemone
Suum Tha
Symoni su
Nunquid
quid
Quid run
Hoc tibi th
Par. V
Qua hoc n
Exios hinc
Sed ego te

Omnia adfertari is quæstus nunc est multo uberimus. Par.

Scitū hercle hōiem, hic hoies profus ex stultis insanos facit. Gn.

Dum hæc loquimur, interea loci ad macellū ubi aduenimus.

Concurrunt læti mihi obuiam, Cupediniarii, Cætarii, Lanii,

Coqui, Fartores, Piscatores, Aucupes.

Quibus & re salua & pērdita profuera, & profum sepe.

Salutant, ad cœnam uocant, aduentum gratulantur.

Ille ubi miser famelicus uidet me esse in tanto honore,

Et tam facile uictum quærere, ibi homo cæpit me obsecrare,

Ut sibi liceret discere id de me. Sectari iussi, si potis est.

Tanquam philosophorum habent disciplinæ ex ipsis

Vocabula, Parasiti ita Gnætonici uocentur. Par.

Viden ocium & cibus quid faciat alienus? Gn. Sed ego cesso

Ad Thaidem hanc deducere, & rogitare ad cœnam ut ueniat.

Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem uideo

Riualis Teruum. SALVA res est, nimirū hic homines frigent.

Nebulonem hūc certum est ludere. Par. Isce hoc munere arbitrat

Suam Thaidem esse. Gn. plurima salute Parmenonem

Summū suū impertit Gnæto, quid agitur? Par. Stat. Gn. Video

Nunquid nam hic quod nolis uides? Par. Te. Gn. Credo, at nun

quid aliud? Par.

(qui uidetur

Quid tam? Gn. Quia tristis es. Pa. Nihil equidem. Gn. Nefis, sed

Hoc tibi mancipium. Par. Non malum hercle. Gna. Vro hominē.

Par. Ut falsus. Gna.

Quā hoc manus gratū Thaidi arbitrare esse? Par. hoc nunc dicis

Eiectos hinc nos. OMNIUM Rerum heus uicissitudo est. Gn.

Sex ego te totos Permēno hos menses quietum reddam.

Marginal notes in Latin script on the left side of the page, including phrases like 'Ne sursum', 'Ecquid beo te', and 'Gna. Detineo te'.

Ne sursum, deorsum cursum, neue usq ad lucem uigiles.

Ecquid beo te? Par. me nec pape. Gna. sic soleo amicos. Pa. laudo.

Gna. Detineo te, fortasse tu profectus alio fueras. Par.

Nusq. Gna. tum tu igitur paulam da mihi operæ. fac ut admittas

Ad illam. P. age modo, nūc tibi patet fores hæ, qa istā ducis. Gna.

Num quenq̄ euocari hinc uis foras? Pa. Sine biduū hoc p̄tereat.

Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus.

Næ tu istas faxo calcibus sape insultabis frustra. Gna.

Etiā tu hic stas Parmeno? eho num nam tu hic relictus custos,

Ne quis forte internuntius clam a milite ad istam. curfiter? Pa.

Facete dictum, mira uero militi quæ placeant.

Sed uideo hærilē filiam minorem huc aduenire,

Miror quid ex Pyreo abierit. nam ibi custos publice est. nunc

Non temere est, & properans uenit, nescio quid circūspectat.

CHAEREA ADVLESCENS. PARMENO.

Octonarii, & Senarii Trochaici, & primus Monemeter catalecticus.

Ccidi, Neq; uirgo est usq̄, neq; ego qui illam e conspe

ctu amisi meo. (uia)

Vbi quæram? ubi inuestigē? quē perconter? quā insistam

Incertus sum. una hæc spes est, ubi ubi est, diu clari non potest.

Ofaciem pulchram. deleo omnes dehinc ex animo mulieres,

Tædet harum cotidianarum formarum. Par. Ecce autem alterus

Nescio quid de amore loquitur, o infortunatam senem.

Hic uero est, qui si occiperit amare, ludum, iocumq;

Dices fuisse illum alterum, prout huius rabies quæ dabit. Ch.

Ut illum dii deaq; senium perdant, qui me hodie remoratus est.

Extensive marginal notes in Latin script on the left side, providing commentary on the main text.

Marginal notes in Latin script on the right side of the page, including phrases like 'Meq; adeo', 'Sed ecce Pa', and 'Vnde is Ch'.

Meq; adeo qui restiterim . tum aut qui illu non floccifecerim.

Sed eccu Parmenonem , salue. Par. qd tu es tristis, qd tre es alacris

Vnde is? Chæ. Ego nescio hercle, neq; unde eam, neq; quorsum

Eam , ita profus oblitus sum mei. Par. (qui uir fies

Qui quæso ? Chæ. Amo. Par. Hem. Chæ. Nûc te Parmeno ostēdes

Scis te mihi sape pollicitum esse , Chærea aliquid inueni

Modo quod ames, in ea re utilitatē ego faciã ut cognoscas meam

Cum in cellulam ad te patris penũ oēm congerēbã clanculũ. Par.

Age iēpte. Chæ. Hoc hercle faciust. faxis nûc pmissa appareat. Par.

Si adeo digna res est, ubi tu neuos intendas tuos. Chæ.

Haud similis uirgo est uirginũ nostrarũ, quas matres student

Demissis hameris esse , uincto pectore , ut graciles fient.

Si qua est habitior paulo , pugilem esse aiunt , deducunt cibum,

Tametsi bonast natura , reddunt curatura iuuceas.

Itaq; ergo amantur. Par. Quid tua istæ ? Chæ. Noua figura oris

Par. Pape. Chæ.

Color uerũ , corpus solidũ & succi plenũ. Par. Anni? Chæ. anni se

Flos ipse, hãc tu mihi, uel ui, uel clã, uel precario (decim. Par.

Fac tradas . mea nihil refert, dum potiar modo. Par.

Quid ? uirgo cuiast ? Chæ. Nescio hercle. Par. Vnde est? Chæ. Tantũ

dem. Par. Vbi habitat ? Ch.

Ne id quidem. Par. Vbi uidisti ? Chæ. In uia. Par. Qua rōne amisti

Adueniens mecũ stomachabar modo. neq; (Chæ . id equidem

Quenq; ego esse hominem arbitror , cui magis bonæ

Felicitates omnes adueria fient. Par.

Quid hoc est sceleris ? Ch. Perii. Par. qd factumst ? Chæ. rogast

Patris cognatam atq; æqualem Archimenidem

Nostin? Pa. qdmi? Ch. Is, dum sequor hanc, fit mihi obuiâ. Par.

Incommode hercle. Ch. Immo enim uero infœliciter.

Nam incommoda alia sunt dicenda Parmeno.

Illum liquet mihi deierare, his mensibus

Sex uel septem prorsum non uidisse proximis,

Nisi nunc cum minime uellem, minimeq; opus fuit.

Eho, nonne hoc monstri similest? quid ais? Par. Maxime. Ch.

Continuo adcurrit ad me q̄ longe quidem.

Incuruus, tremulus, labiis demissis, gemens.

Heus heus dico tibi Chærea inquit, restiti.

Scin quid ego te uolebam? dic. cras est mihi

Indicium. quid tum? ut diligenter nunties

Patri, aduocatus mane mihi esse ut meminerit.

Dum hæc dicit, abiit hora. rogo nunquid uelit?

Recte inquit, ab eo. cum huc respicio ad uirginem

Illam sese interea commodum huc aduorterat

In hanc nostram plateam. Par. Mirû, ni hanc dicit, modo

Huc quæ datast dono. Ch. huc cum aduenio nulla erat. Par.

Comites secuti scilicet sunt uirginem? Ch.

Verum, parasitus cum ancilla. Par. Ipsa scilicet.

Desine iam, conclamatum st. Ch. Alias res agis. Par.

Istuc ago quidem. Ch. Nostin quæ sit, dic mihi, aut

Vidistin? Par. Vidi, noui, scio quo abducta sit. Ch.

O Parmeno mi nostin? Par. noui. Ch. Et scis ubi fiet? Par.

Huc deductast ad meretricem Thaidem, & dono datast. Ch.

Quis est tam potens cum tanto munere hoc? Par. Miles Thraso

Phædriæ riuialis. Ch. Duras fratris partes prædicas. Par.

*Deinde longè dicitur de
uobis potius dicitur.
Anno domini Domusque
labia esse suspensiora
labia inferiora dicitur
Demissis labijs i. man
ra labia huc dicitur
hanc
Hic aduersa sunt uer
dicitur ostendunt ad
festum dicitur
alii uerba et tunc
tunc sunt huc dicitur
ne dicitur et qui
dicitur dicitur quod
uobis sunt dicitur
uobis est necessarium*

*Comodu ad
uerba huc
Ci. et. Gell.
O. m. p. d. b.*

*Verum, parasitus cum ancilla.
Par. Ipsa scilicet.
Desine iam, conclamatum st.
Ch. Alias res agis. Par.
Istuc ago quidem. Ch. Nostin quæ sit,
dic mihi, aut
Vidistin? Par. Vidi, noui, scio quo
abducta sit. Ch.
O Parmeno mi nostin? Par. noui.
Ch. Et scis ubi fiet? Par.*

*Quis est tam potens cum tanto munere hoc?
Par. Miles Thraso
Phædriæ riuialis. Ch. Duras fratris
partes prædicas. Par.*

*Castro A
Immo enim
Tum magis
Enuich
Inhonestum
Utanti sam.
Sed istam Th
Peri, manq̄ m
Est ut fertu
hanc. Pa
Dicitur herc
Dico operat
nunc ist
V. mancipio
O fortunat
Quid itar. C
Videbit, coll
Cibam non
Quid si nunc
Ride. Pa. cap
Pro illo te d
Tum illis fr
Cibam una c
Quando quic
Præterea for
Dici pulchre
Agecamus in
Quid ais? ioc
Quo tradis?*

Immo enim, si scias quod donum huic dono contra comparet,

Tum magis id dicas. Chæ. Quodnam quæso hercle. Par.

Eunuchum. Chæ. Illum ne obsecro

Inhonestum hoïem, quæ mercatus est heri, senem, mulierem. Par.

Istuncipsum. Chæ. Homo quatietur certe cum dono foras,

Sed istam Thaidé non sciui nobis uicinam. Par. haud diuis. Ch.

Perii, nunq̄ memineriam me illam uidisse, e hodie dic mihi.

Est ne ut fertur forma. Par. sane. Chæ. At nihil ad nostram

hanc. Par. Alia res est. Chæ.

Obsecro hercle Parmeno fac ut poriar. Par. Faciam sedulo, ac

Dabo operam, adiuuabo, nunquid me aliud uis. Chæ. Quo

nunc is. Par. domum,

Ut mancipia hæc: ita ut iussit frater: deducā ad Thaidem. Ch.

O fortunatum istū Eunuchum, qui quidē in hac detur domū. Par.

Quid ita. Ch. rogita summa forma semper conseruam domi

Videbit, colloquetur, aderit una in unis ædibus.

Cibum non unq̄ capiet cum ea, interdū propter dormiet. Par.

Quid si nunc tute fortunatus fias. Ch. Qua te Parmeno?

Rñde. Pa. capias tu illius uestē. Ch. uestem? quid tū postea. Pa.

Pro illo te ducā. Ch. audio. P. te esse illum dicam. Ch. intellego. P.

Tum illis fruare commodis, quibus tu illum dicebas modo.

Cibum una capias, adsis, tangas, ludas, propter dormias.

Quandoquidem illarum, neq; te quisq̄ nouit, neq; scit qui sies.

Præterea forma & æras ipsa, facile ut pro Eunuchis probes. Ch.

Dixi pulchre, nunq̄ uidi melius consiliium dari.

Age eamus intro, nūc iam orga me, adduc q̄tum potes. Par.

Quid ais: iocabar eq̄dem. C. Garris. Par. perii, qd ego agi miser.

Quo tradis perculeris iam tu me tibi equidem dico man. Ch.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Hic obsecrat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat'.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Amatorem nuntio qui', 'Insuper est adeoq; dilig', 'par et quædam esse', 'dicitur', 'Insuper libenter audiret', 'quædam reposito illa', 'a dicitur'.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Hic obsecrat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat'.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Callide hoc seruitur', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat', 'mole potest ad arguend', 'sedulo seruiat'.

EVNVCHI.

Eamus. Pa. pergin? Ch. certumst. Pa. uide ne nimium callidum hoc sit modo,

Traslatio est a faba in aliquo... et hanc... et hanc... et hanc...

Ch. Non est profecto, sine. Pa. At em in me istae cudetur faba, ah Flagitium, facinus. Ch. an id flagitium, si in domum meretricia Deducar, & illis crucibus, quae nos, nostramq; adulescentiam Habent dispicant, & quae nos semper omnibus cruciant modis, Nunc referam gratia, atq; eas itidem fallam, ut ab illis fallimur? An potius haec patia aequum est fieri, ut a me ludartur dolis. Quod qui rescierint, nulli culpent. Illa merito factu oes putet. Pa. Quid istic si certumst facere, facias. Veru ne post coferas culpa in Me, Ch. no facia. Pa. iubes ne? Ch. iubeo, immo cogo atq; impero. Pa. Nunq tua fugia auctoritatem, sequere. Ch. Dii uortant bene.

No' dicit haussa... et hanc... et hanc... et hanc...

ACTVS TERTIVS.

THRASO MILES. GNATO. PARMENO.

Quo me est hinc... et hanc... et hanc... et hanc...

Senarii, & Septenarii nonnulli. Agnas uero agere gratias Thais mihi? Gn. Ingentes, Th. ain tu lae as? Gn. non tam ipso quidem. Dono, q abs te datam esse, id uero serio Triumphat. Pa. hoc prouiso ut ubi tempus fiet, Deducam, sed eccum militem. Th. est mihi istuc datum.

Profecto, ut grata sint (quae facio) omnia. Gn. Aduorti hercle animum. Th. uel rex semper maximas. Mihi agebat quicquid feceram, aliis non item. Gn. Labore alieno magnam partam gloriam. Verbis saepe in se transmouet, qui habet salem. Qui in te est. Th. habes. Gn. rex te ergo in oculis. Th. scilicet. Gn. Gestire. Th. uerum credere omnem exercitum, consilia. Gn. Mirum. Th. tum sicubi est facietas.

Ad 3. Quomodo lepore... et hanc... et hanc... et hanc...

Hominum
Resecere ab
Misericordiam
Cui Reg
Pauca cotu
Si tecum uiu
Moderare cla
Iu ipudere
impense cler
ubi mole
ne es fere
Pachre me
legularas h
Quid ni ed
Misericord
Quo pacto
Nunquid t
Plus milies
Erat hic qu
Forte habu
Et me itri
Lepus tate
Quid esse
Tuam obl
Adieters.
Dolet die
da te dii p